

„Hogy megőrizsem és felmutassam arcunkat”

Csete Ildikó (1940–2018) textilművész

► Csete Ildikó a Magyar Iparművészeti Főiskola elvégzése után egy bő évtizedig a Goldberger Textilnyomógyárban dolgozott nyomottanyag-tervezőként, de azután a szabad tervezői tevékenységet választotta, és folytatta élete végéig.

Művészetszemléletét a gödöllői művésztelep művészetével való megismerkedése és az 1970-es évek finn iparművészete határozta meg. A gödöllői művésztelepen keresztül a kalotaszegi népművészethez, a finnek révén pedig az európai modernitáshoz is kapcsolódott. Műveinek legfőbb témája és motívuma mindvégig a magyar múlt és a magyar népi ornamentika maradt.

A modern magyar textilművészet, de tágabb értelemben a modern magyar képzőművészet egyik fontos mozzanata volt az 1960-as és 1970-es évek fordulóján indult tér- és kísérleti textilművészet áramlata. Ezekkel a forma-, tér- és anyagkísérletekkel a textilművészet kilépett az iparművészet keretei közül és képzőművészeti műfajjá vált. Csete Ildikó formálisan nem tartozott ehhez a csoporthoz. Ebben az időszakban figyelme a magyar népi ornamentika felé fordult, amelynek hamarosan az egyik legfontosabb modern megújítója lett. Tulajdonképpen az történt, hogy a gödöllőiek által művelt, valójában még preindusztriális – mert háziipari jellegű – tevékenység képzőművészetté vált, s a textiltervező iparművészek révén átkerült a magasművészetbe. Nem feledhetjük, hogy ez a nomád nemzedék időszaka is, a népzenei újjászületése és a táncházmozgalom kialakulásáé.

Kétségtelen azonban, hogy a kísérleti textilesekhez hasonlóan, ő is újítani akart, de nem az anyag vagy a technika, hanem a régiség középpontba helyezésével, vagyis a hagyomány és a kézművesség művelésével. Miután kiábrándult a magyar pamutnyomóipar nyúj-

**Csete Ildikó a piros tulipános drapériával,
1984 körül / Ildikó Csete with a fabric
with red tulip patterns, c. 1984**

Fotó: Csete Őrs

**Csete Ildikó:
EU-függöny,
Kossuth-címerrel /
Ildikó Csete:
EU-curtain with the
Kossuth Coat of Arms
2000**

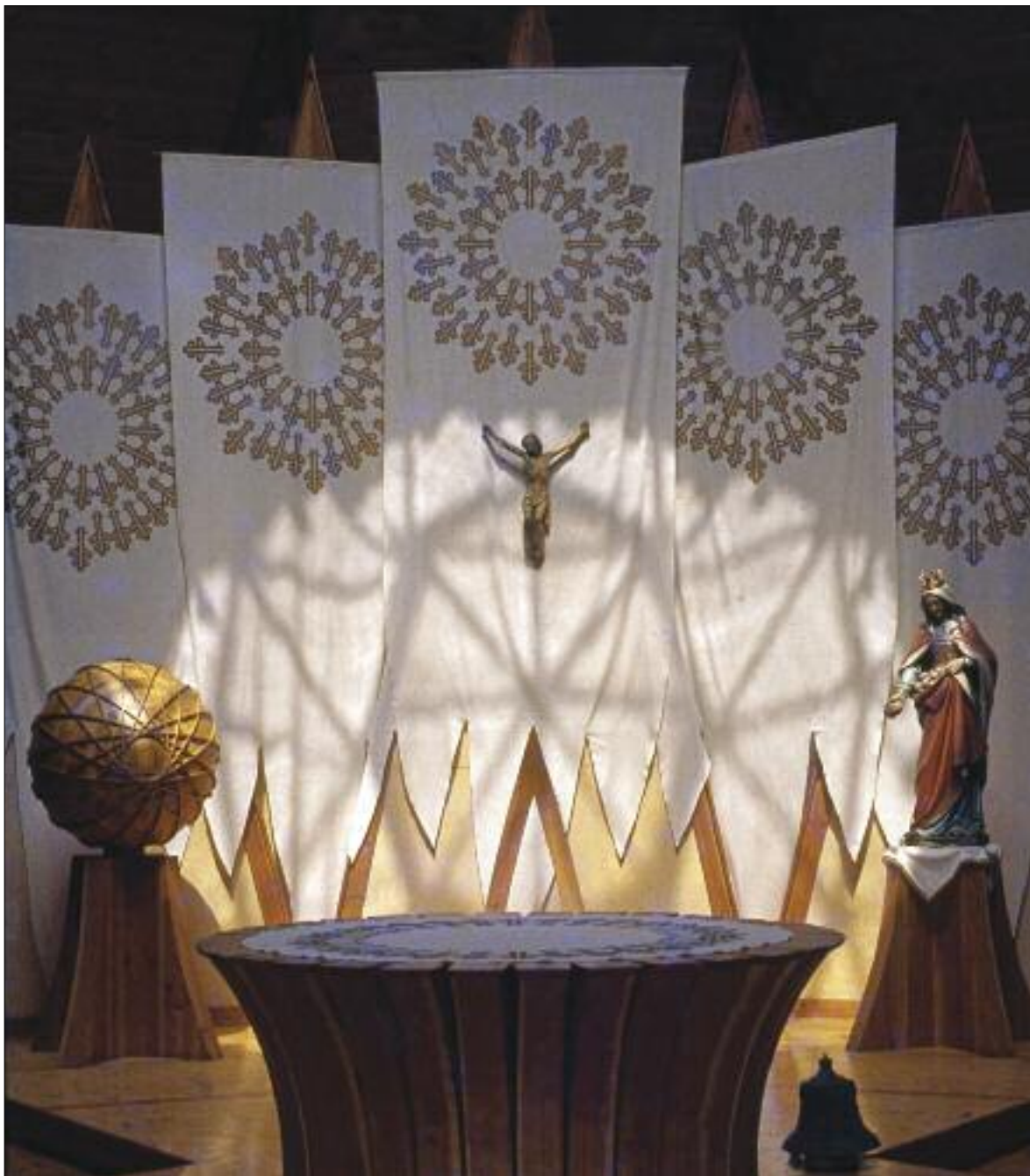

totta művészeti lehetőségekből, a magyar népi díszítőművészet alapmotívumainak feldolgozása felé fordult. Ilyen volt a tulipános, az írásos, a sárközi mintás motívumvilág széles körű, modern szellemű alkalmazása lenvászon függönyökön, terítőkön és asztali szetteken filmnyomásos technológiával. Már a hetvenes évektől kezdődően készített a legjobb korabeli finn textiltervezőkével egyenrangú munkákat, motívumai közé emelve, átírva a természet alakzatait, mint a kaporvirág, a nádas, a búzaszál, a búzamező, a napraforgó, az olajcsepp, a komló, a vadlúd, a fényjáték a vízen és mások. Tehát már nem a textilipar számára tervezett, alkotásai kézművestárgyak voltak. A korszak képzőművészeti törekvéseitől eltérően ő nem magánmitológiát épített, hanem a nemzet közös mitológiájának jeleit, motívumait dolgozta föl.

Az 1990-es évek elején érdeklődése a történelmi témák felé fordult, munkái ekkortól már biztosan nem pusztán használati tárgyak, hanem képzőművészeti

alkotások. Alkotói eljárása abban állt, hogy „zászlókon”, vagy függönynek tekinthető textileken újraírta a középkori magyar nyelvemlékeket, mint az *Omagyar Mária-siralom*, *Halotti beszéd és könyörgés*, *Tihanyi alapítólevél*. A középkori magyar textusok ornamentális kalligráfiával jelennek meg, e művei magát az újraírást emelik a középpontba, s ez a művészi gyakorlat rituális cselekedetnek is tekinthető. *Az újírás életre kelt* – írja Keserü Katalin.¹ Az Európában már régen nem képszerű betűt újra a kép részévé tette, és fölfedte ornamentális karakterét.

Történelmi „arckép”-sorozatán (1994-től kezdődően) a kiválasztott költők és államférfiak (Petőfi, Széchenyi, Kossuth, Garibaldi, Klebelsberg) meglévő festett vagy fotóportréit írta felül montázkomponálással, szitanyomó eljárással, így állítva emléket nekik. Amikor Csete Ildikó munkához látott, tulajdonképpen megtette azt, amit már oly ritkán teszünk meg: gondos női gesztussal kezébe vette a régi képeket,

Csete Ildikó:
Zászlók. Árpád-házi
Szent Erzsébet-
templom, Halásztelek.
Építész: Csete György /
Ildikó Csete:
Banners. Church
of Saint Elizabeth
of Hungary,
Halásztelek.
Architect: György Csete
1983, filmnyomott
lenvászón,
egyenként:
500x150 cm

őseink képeit, motívumait, ábrázolásait, és újraírta őket. Nem volt idegen tőle az installáció műfaja sem, ilyen például *Pannon-tengeri töredékek* című munkája, amely régészeti leletek felirataiból és ábrázolásaiból építkezve állítja elélnk múltunk üzeneteit.

Munkásságának vezérgondolata, ahogyan Keserü Katalin fogalmazott Csete Ildikó utolsó, összefoglaló, férjével, Csete Györggyel együtt rendezett hódmezővásárhelyi gyűjteményes kiállításáról: az „eredendő” keresése.²

Munkáinak ideális helyszínei, valóban otthonai lettek férje, Csete György építész templomai, amelyekben Ildikó oltárterítői és templomi zászlói sugárzóan emelkedetté, ugyanakkor bensőségessé tették az enteriőrt.

Ő maga így foglalta össze művészi felfogását 2004-ben: „*Mi, akik az Úr szerető kegyelméből megérhettük a harmadik évezredet, egyre fenyegetőbb jövődőként ta-*

pasztaljuk meg az úgynevezett »globalizálódó« társadalom lelkét, szellemét, arcot pusztító veszedelmét. [...] Ezért nekem, ma élő alkotóembernek kemény feladatom, sőt kötelességem, hogy megőrizsem és felmutassam »arcunkat«. A hajdan volt és mai, sajátosan magyar arcunkat. Ezt szolgálom, őrizem és viszem tovább. Mindig, minden munkámban, egész életemben.»³

SULYOK MIKLÓS
művészettörténész

Jegyzetek

1. Csete Ildikó – Hartwig Mónika (szerk.): *Hármaskönyv*. 1–3. *Ünnepi esztendő – Kiállítás ünnepei 2000*. 2001 (osz. n.).
2. Keserü Katalin: Az „eredendő” keresése. Csete Ildikó és Csete György kiállítása. Alföldi Galéria, Hódmezővásárhely, 2015. III. 29. – V. 23. *Új művészet*, 2015. május, 42–44.
3. *Csete Ildikó*. Püski Kiadó, Budapest, 2015, 46.

A fotókat a művész örököse bocsátotta rendelkezésünkre Csete Ildikó albumának (Püski Kiadó, 2015) képanyagából.

Csete Ildikó:
Pannon-tengeri
töredékek (részlet) /
Ildikó Csete:
Fragments from
the Pannonian Sea
(detail)

2001, selyem,
kézi festés, a teljes
méret: Ø 320 cm